

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Kliimaministeeriumile
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile
Rahandusministeeriumile
Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjonile
Riigikantseleile

Meie: 25.08.2025 nr 1-2/25/6740

Eesti Keskkonnaühenduste Koja üleskutse Eestile seista eelseisvatel Euroopa Liidu eelarve läbirääkimistel kliima- ja looduskaitse eesmärkide eest

Eesti Keskkonnaühenduste Koda pöördub teie poole seoses Euroopa Komisjoni järgmise (2028-2034) Euroopa Liidu mitmeaastase finantsraamistiku (MFF) ettepanekuga .

Oleme läbi vaadanud Euroopa Komisjoni ettepanekud ning tunneme tõsist muret - kui need võetakse vastu muutmata kujul, tähendab see kliima- ja looduskaitseks ettenähtud vahendite märkimisväärselt vähenemist. See toimub ajal, mil suuremad investeeringud on hädavajalikud, et kaitsta Euroopa inimesi ja ettevõtteid kliimamuutuste üha tuntavama mõju eest. Kavandatav kärbe on vastuolus hinnanguliste investeerimisvajadustega kliima ja keskkonna jaoks, mis [ulatuvad 2030. aastani vähemalt 520 miljardi euroni](#) ja kasvavad veelgi aastaks 2040.

Seetõttu puudub Euroopa Komisjoni pakutud eelarve paketil vajalik ambitsioonikus ning see on samm tagasi võrreldes sellega, mida oleme saavutanud kehtiva pikaajalise eelarve raames.

Lisaks on ELi keskkonna- ja kliimarahastuse jätkumine otseselt Eesti huvides, võimaldades meil täita rahvusvahelisi ja ELi kohustusi. Rahastuse vähendamine vähendaks keskkonnavaldkonna (riigi)asutuste töövõimekust ning pärsiks regionaalarengut. Tulevikus peaks Eesti katma oluliselt suuremaid kulusid omavahenditest.

Meie peamised murekohad:

- **Komisjoni ettepanek näeb ette vaid 35% keskkonna- ja kliimaeesmärkidega seotud kulusid.** Praeguses eelarves on lisaks 30% kliimaeesmärgile seatud eraldi sihtmärk – vähemalt 7,5-10% elurikkuse kaitseks. Selle kadumine tähendab, et elurikkuse rahastus võib väheneda ja konkureerida muude valdkondadega. Ometi on elurikkuse hoidmine ja taastamine otseselt seotud ka kliimamuutuste leevendamisega ning seeläbi on ülioluline tagada ka selles valdkonnas kindel rahastus.

- **LIFE programmi kaotamine** eraldi vahendina ja selle sidumine üldise Euroopa konkurentsivõime fondiga seab ohtu looduse ja elurikkuse taastamise projektid, mis on kriitilise tähtsusega ka Eestis looduse taastamise määrase rakendamisel.
- Kahetsusväärset teeb Euroopa Komisjon ettepaneku **koondada kõik jagatud juhtimisega programmid ühtseteks riiklikeks plaanideks**, mis on vastuolus nii Euroopa Liidu Nõukogu kui ka Euroopa Parlamendi selgelt väljendatud seisukohaga. Meie hinnangul ei tohiks paindlikkus tulla stabiilse rahastuse arvelt, mis on vajalik Euroopa Liidu kokkulepitud pikaajaliste prioriteetide elluviimiseks.
- **Komisjoni ettepanekud jätavad kodanikuühiskonna toetamise ebaselgeks ning nõrgestavad sellega demokraatlikku osalust.** Kodanikuühiskonna organisatsioonid tegutsevad avalikes huvides, koondades sageli nii mõjutatud kogukondi kui pädevaid eksperte. Vabaühenduste ressursid ning ligipääs poliitikakujundamisele on oluliselt piiratum kui ettevõtjatel ning nende toetamine avaliku rahastuse kaudu on äärmiselt vajalik, et tasakaalustada ettevõtjate ja suurkorporatsioonide ärihuve. Euroopa Komisjoni ettepaneku põhjal hajub edaspidi Euroopa vabaühenduste tegevusrahastus erinevate rahastusinstrumentide vahel, muutes keskkonnaühenduste juurdepääsu sellele rahastusele veelgi ebakindlamaks. Riikliku ja regionaalse tasandi koostööplaanid, mis hõlmavad kodanikuühendusi, ei taga sageli vabaühendustele õiglast ja mitmekesist rahastust, piirates kodanikuühiskonna kaasatust ELi fondide planeerimisse ja rakendamisse. Ilma selgete garantiide ja järelvalveta on suur oht, et kodanikuühiskonna organisatsioonid kas jäetakse kõrvale või rahastust jagatakse poliitiliselt kallutatult.

Tagamaks, et ELi pikaajaline eelarve pakuks vajalikku etteaimatavust meie pikaajaliste prioriteetide elluviimiseks, palume Eestil EL-i eelarve läbirääkimistel seista selle eest, et:

1. **Vähemalt 50% järgmisest ELi eelarve kogumahust määratakse kliima- ja keskkonnainvesteeringutele.** ELi kliima- ja keskkonnakulutuste sihtmärki tuleks tugevdada kooskõlas Liidu rahvusvaheliste kohustuste ja suurenenud poliitilise ambitsiooniga. Seda toetab ka Komisjoni enda [analüüs](#), mille kohaselt tuleb avalikke investeeringuid kliima- ja keskkonnavaldkonda oluliselt suurendada, sealhulgas ELi eelarvest.
2. **Tagatakse selge ja usaldusväärne eelarve ELi pikaajaliste prioriteetide jaoks, sealhulgas sihtotstarbeline rahastus LIFE programmi eesmärkide täitmiseks.** Enam kui 30 aasta jooksul on LIFE programm teeninud laia valikut sidusrühmi, soodustades koostööd kliimamuutustest ja keskkonnakahjustustest tingitud kasvavate riskide tõrjumisel. ELi eelarve peab jätkuvalt teenima neid sihtrühmi. Eestis on LIFE programm olnud oluline tugi ka riiklikele institutsioonidele nagu Kliimaministeerium, Keskkonnaamet ja Keskkonnaagentuur, võimaldades neil ellu viia strateegiliselt olulisi projekte, mida riiklikest vahenditest ei oleks saanud samas mahus või kvaliteedis teostada. LIFE programmi toel on näiteks taastatud märgalasid, kaitstud lendoravat ja nende elupaiku, edendatud kliimamuutustega kohanemise tegevusi ning käivitatud mitmeid teisi avalikkusele tuntud looduskaitse- ja keskkonnaprojekte, mis on toonud sihipäraseid ja kulutõhusaid tulemusi.
3. **Kinnitatakse, et riiklikud ja regionaalsed koostööplaanid jätkavad sihtotstarbelise rahastuse eraldamist kliimaneutraalse ja loodussõbraliku ülemineku toetamiseks.** Paindlikkus ei tohi õõnestada ELi eelarve Euroopa-põhist iseloomu. Seetõttu peavad riiklikud ja regionaalsed koostööplaanid jätkuvalt tagama

sihtotstarbelise rahastuse jätkusuutlikuks üleminekuks – eelkõige õiglaseks üleminekuks, looduse kaitseks ja elurikkuse vähenemise peatamiseks, reostuse vähendamiseks ning taastuvenergia ja puhta transpordi lahenduste ulatuslikumaks kasutuselevõtuks.

4. **Lõpetatakse keskkonda kahjustavate toetuste andmine, nagu fossiilkütuste subsiidiumid ja intensiivpõllumajanduse toetusmeetmed, mis aitavad kaasa elurikkuse vähenemisele ja kliimamuutuste süvenemisele.** Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ peaks jääma keskseks vahendiks keskkonnale kahjulike subsiidiumide järkjärguliseks kaotamiseks ELi eelarvest. Tunnustame Euroopa Komisjoni pühendumust selle põhimõtte rakendamisel ning tervitame kavatsust ühtlustada nõudeid kogu ELi eelarves. Keeld teatud tegevusi ELi eelarvest rahastada on paljutöötav samm selles suunas, et kooskõlas ELi eesmärgiga kujundada fiskaalselt vastutustundlik, keskkonnasõbralik ja nutikas tööstuspoliitika. Otsustavaks saab nüüd rakendamine. Vaja on lihtsat ja järjepidevat lähenemist, mis selgelt eristaks keskkonnale kahjulikud investeeringud ning vähendaks halduskoormust nii toetuse saajate kui ka rakendusasutuste jaoks. Kutsume teid üles hoidma Euroopa Komisjoni vastutavana ja tagama, et järgmises ELi eelarves rakendataks põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“ rangelt, et lõpetada keskkonnale kahjulike subsiidiumide toetamine.
5. **Seatakse tugevamad garantiid, et Euroopa Komisjon jätkaks otsehallatava rahastuse pakkumist kodanikuühiskonna organisatsioonidele kõigis valdkondades, sealhulgas kliima ja keskkonna valdkonnas.** Kodanikuühiskonna organisatsioonid mängivad elujõulises demokraatias keskset rolli, koondades kodanikke, sealhulgas mõjutatud ning marginaliseeritud kogukondi, oluliste ühiskondlike probleemide tõstatamiseks ja lahendamiseks, sh kliima ja keskkonnaga seotud küsimustes.

Loodame, et Eesti toetab neid põhimõtteid ning usaldame teie pühendumust nende ühiste prioriteetide elluviimisel. Oleme valmis teie küsimustele vastama ning arutame hea meelega oma analüüsi teiega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator